

Otevřená škola, otevřené vyučování

(open education, open classroom, informal education)

Vysvětlení názvu, obsah:

Je to systém metod a organizačních forem školní práce s možností rozmanitého uspořádání a výběru.

Přináší nové prvky do tradičních postupů školní práce.

Předpokládá otevření školy navenek, potřebám praxe, požadavkům okolí a otevření školy dovnitř, vůči potřebám osazenstva škola, otevření vzájemného vztahu učitel-žák.

Předpokládá změnu tradičního uspořádání prostředí třídy.

Předpokládá změnu klimatu třídy.

Předpokládá úpravu a přizpůsobení konkrétnímu typu školy.

Základní principy otevřeného vyučování:

- Z hlediska **obsahu** se žáci neučí něčemu jinému než v klasické škole, mění se však přístup k poznatkům – integrace, propojení, souvislosti s praktickými dovednostmi.

- Práce **učitele**, který vysvětluje a předvádí se prolíná se samostatnou prací žáků.

- **Žáci** postupují podle předem připravených týdenních plánů, podle nichž ve vymezeném čase pracují. Po tuto dobu (volná práce) musí být k dispozici dostatek pracovních materiálů. Učitel neřídí každý krok žáka, ale kontroluje a usměrňuje.

- Zvláštní důraz se klade na vytvoření **třídního společenství**, sociálních vztahů. Při jejich utváření hraje důležitou úlohu **komunikace**.

- **Prostor třídy** nemůže zůstat v klasickém uspořádání, učebna se upraví pro nové formy práce.

Základní znaky otevřeného vyučování:

1. Změna úpravy třídy

školní prostor má být podněcující a variabilní

je možné brát zřetel na rozdílné učební styly žáků a jejich různé postupy při učení

úprava podněcuje zájem o nové věci a probouzí vnitřní motivaci

podporuje samostatnost a samostatnou činnost žáků

Celý prostor třídy se stává učebním prostorem

Volný pohyb po třídě

Manipulace s pomůckami podle individuálních požadavků jednotlivců

Nábytek, skříně, regály, přístroje, didaktická technika, spotřební materiál, knihy

Místo na odpočinek a učební zóny

Stěny- plakáty, nástěnky, pravidla, výstavky prací,

Květiny, akvárium, terárium

Pracovní stolky uspořádány pro potřeby komunikace a pro spolupráci (frontální výklad není vyloučen)

2. Doplnění nebo nahrazení tradičních předmětů novými činnostmi

Kruh – pravidelné rozhovory, rozhovor v kruhu (základní dovedností je komunikace, pravidla komunikace)

Volná práce

3. Zařazení nové organizační formy – volné práce

Asi 40 minut denně na začátku druhého dopoledního bloku. Úkoly jsou vypsány v týdenním plánu, který obdrží každý žák, vybere si úkol a volí samostatné tempo. Plní se i úkoly, vyplývající ze služeb.

4. Nahrazení tradičního rozvrhu hodin rozvrhem činností

Stanovení rozvrhu činností tak, jak budou po sobě následovat (nejedná se o úseky 45 minut)

5. Zavedení týdenních plánů práce pro žáky

Týdenní plán práce je seznam úkolů, které má žák splnit. Týdenní plán připravuje učitel, na vyšším stupni se na jeho přípravě mohou podílet i žáci. Plán obsahuje úkoly z různých oblastí (předmětů). Žák si volí postup, tempo, způsob zpracování (individuálně, ve dvojici, ve skupině). Učitel umožňuje vnitřně diferencovat prostřednictvím úkolů, které zohlední individuální učební potřeby jednotlivých žáků. Žák se tak stává více nezávislým na učiteli, může zpracovávat rozsáhlejší úkoly bez kouskování učebních obsahů i vyučovacího času.

6. Používání nových forem hodnocení

Opouští se tradiční klasifikace a nahrazuje se kvalitativním hodnocením – širší slovní hodnocení.

Jeho účelem je ohodnotit výkon žáka vzhledem k jeho schopnostem a předešlým výkonům. Kontrola je prováděna samokontrolou, kontrolou od spolužáka, učitelem. Kontrola vede k odstranění chyb, nejen k jejich konstatování a využití k hodnocení. Chyby se mají najít a odstranit, nikoli trestat. Slovní hodnocení má diagnostický charakter a kromě ocenění žákovy práce, kladů a záporů navrhuje i další postup práce.

7. Důraz na třídní společenství

Samostatnost, odpovědnost a spolupráce

Plnění služeb podle určeného klíče, přehled je vyvěšen, zpracován popis činnosti

Výchova k demokracii (svoboda a odpovědnost, rozhodování)

Třídní žákovská rada

8. Využívání široké spolupráce s rodiči

Vzdělávání je chápáno jako sdílená odpovědnost učitelů, žáků a jejich rodičů.

Role rodičů je aktivní, jsou seznámeni se záměry školy a škola jejich náměty respektuje

Rada školy

Konkrétní spolupráce na akcích školy

Třídní schůzky

Účast rodičů při vyučování (nejvhodnější je při volné práci – mohou radit, pomáhat) nebo při přesnídávce, při pracovních úkolech atd).

Literatura OTEVŘENÉ VYUČOVÁNÍ

Badegruber, B., Otevřené učení ve 28 krocích. Portál: Praha 1994.

Bähr, W., Wie ich zur Öffnung meines Unterrichts kam. Pädagogik, 1991, č. 6, s. 10-11.

Bruner, J. S., Vyučovací proces. SPN: Praha 1965.

Hopf, A., Grundschularbeit heute. Didaktische Antworten auf neue Lebensverhältnisse, Ehrenwirth, München 1993.

Kret, E., Učíme (se) jinak. Portál: Praha 1995.

Průcha, J., Alternativní školy. Portál: Praha 1996.

Skalková, J., Za novou kvalitu vyučování, Brno 1995.

Václavík, V., Otevřené vyučování na příkladu vzdělávacího programu pro 3. ročník ZŠ. Strom: Praha 1997.

Václavík, V., Cesta ke svobodné škole. Gaudeamus: Hradec Králové 1995.

Váňová, R., Poláčková, V., Vališová, A., Skalková, J., Jak realizovat otevřené vyučování? Příloha Na pomoc pedagogické praxi, Pedagogika č. 3, roč. XLIII, 1993.

Váňová, R., Poláčková, V., Vališová, A., Skalková, J., Co je to „otevřené vyučování“. Pedagogika č. 1, roč. XLIII, 1993, s. 63-67.

Wallrabenstein, W., Offene Schule-offener Unterricht. Ratgeber für Eltern und Lehrer. Rowohlt, Hamburg 1991, s. 93-94.